

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו שבת פרשת כי תצא תשע"ז לפ"ק

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויען - גליון תתקצ"ה

בסעודה שלישית

בקעמפ מתיבתא נחלת יעקב וויען - לאק שעלדריק

ונראה דאיתא בגמרא (עבודה זרה כ): אמרו עליו על מלאך המות שכולו מלא עינים ע"ש. ובגמרא (בבא בתרא טו.) הוא שטן, הוא יצר הרע, הוא מלאך המות, יורד ומתעה [את הבריות לחטוא], ועולה ומרגיז [את חמת המלך בהשטנתו], נוטל רשות [להרוג את החוטא] ונוטל נשמה ע"כ. ואין לך אויב יותר גדול להאדם ממנו, שמפתהו מתחלה שרוצה בטובתו שיתענג, והוא עצמו הורגו אחר כך. וכיון שמלאך המות מלא עינים, אם כן הרי היצר הרע כן הוא. ונראה בטעמו, כי זהו עבודתו להכשיל את האדם מתחלה בעינים, ומשם ימשך גם מעצמו להחטא, כי עין רואה והלב חומד ושוב כלי מעשה גומרין (רש"י במדבר טו-לט), ואמרו (סוטה ט.) אין יצר הרע שולט אלא במה שענינו רואות ע"ש. וכיון שתעודתו של היצר לפתות האדם להחטא, על כן הוא מלא עינים, כי תחלת החטא היא בעין רואה.

ולעתיד ידון ה' את היצר הרע על שלא חס על כבוד קונו, שידע כי חטאי ישראל יגרמו חורבן הבית, דירתו של מקום, שמפני חטאינו גלינו מארצנו, ואף על פי כן נתן 'עיניו' במקדש, העינים שלו המחטיאים את האדם, נתן בהאדם להחטיאם, הגם שזה יבוא לחורבן המקדש.

אך אכתי תקשה, הלא זהו תפקידו של היצר הרע, ועבור זה נברא, להסית ולהתעות בני אדם, והוא עושה שליחותו באמונה, ולמה יענש לעתידי, שמביאו הקב"ה ליצר הרע ושוחטו בפני הצדיקים ובפני הרשעים (שם). ונראה כי הנה היצר הרע מניח אומות העולם ומתגרה בשונאיהם של ישראל, ולא עוד אלא בתלמידי חכמים יותר מכולם. ונראה בטעמו, כי לפי מעלת האדם ככה הפגם

כי תצא למלחמה על אויביך ונתנו ה' אלקיך בידך וגו', ולקחת לך לאשה (כא-יא). ברש"י לא דברה תורה אלא כנגד יצר הרע, שאם אין הקב"ה מתירה ישאנה באיסור, אבל אם נשאה סופו להיות שונאה, שנאמר אחריו כי תהיינן לאיש וגו', וסופו להוליד ממנה בן סורר ומורה, לכך נסמכו פרשיות הללו (תנחומא א) ע"כ. ולפי פשוטו בא לבאר, דלא תימא דיש מצות עשה ולקחת לך לאשה, אלא אין זה רק רשות, שאם התורה לא התירה ישאנה באיסור. ואכתי יש להבין דהלא די באמרו 'דברה תורה כנגד יצר הרע', ולמה הדגיש 'לא' דברה תורה 'אלא' כנגד יצר הרע.

ונראה בהקדם לבאר מה דאיתא בגמרא (סוכה נב.) תנו רבנן, ואת הצפוני ארחיק מעליכם (יואל ב-ב), זה יצר הרע שצפון ועומד בלבו של אדם, והדחתיו אל ארץ ציה ושממה, למקום שאין בני אדם מצויין להתגרות בהן, את פניו אל הים הקדמוני [המקדש הראשון, שהוא כים, שהיו הכל נקבצים שם, כים שכל הנחלים הולכים אליו], שנתן עיניו במקדש ראשון והחריבו, והרג תלמידי חכמים שבו, וסופו אל הים האחרון, שנתן עיניו במקדש שני והחריבו, והרג תלמידי חכמים שבו. ועלה באשו ותעל צחנתו [ומפני שהעלה באשה וסרחון], שמניח אומות העולם ומתגרה בשונאיהם של ישראל. כי הגדיל לעשות, אמר אביי ובתלמידי חכמים יותר מכולן ע"כ. ויש להבין מה שאמר שנתן 'עיניו' במקדש, מהו הכוונה בזה. גם מה שהוסיף 'והרג' תלמידי חכמים שבו, וכי הוא הרג, האויבים הרגו אותם. ועוד, הרי חוץ מהתלמידי חכמים הרגו רבבי רבבות ישראל, שכל אחד עולם מלא, וכל ישראל הלכו בגולה, ולמה פרט רק הריגת התלמידי חכמים שבו.

והיינו דאמר יזכיר לו יום המיתה, שיזכיר ליצרו שעבור זה יגיע לו מיתה. והיינו דלא אמר בתחלה יזכיר לו יום המיתה, דכל זמן שיכול אדם להתגבר עליו על ידי התורה, אין על היצר הרע דין מיתה, שהרי לכך נברא, אבל כיון שהוא מתגבר יותר מעסק התורה שלא כדת, על זה יזכיר לו יום המיתה. ועל כן הרי תלמידי חכמים שיש להם התבלין של תורה, ואף על פי כן הוא מתגרה בהם יותר מכולם, על זה יהיה נשפט לעתיד.

וזהו על דרך שכתב הרמב"ן (בראשית טו-יד) בטעם שנענשו המצריים, הרי ה' גזר על ישראל שיעבוד ועינוי, וז"ל והטעם כמו שאמר הכתוב (זכריה א-יד) קנאתי לירושלים ולציון קנאה גדולה, וקצף גדול אני קוצף על הגויים השאננים, אשר אני קצפתי מעט והמה עזרו לרעה, וכן היה במצרים שהוסיפו להרע כי השליכו בניהם ליאור, וימררו את חייהם, וחשבו למחות את שמים. וזהו טעם דן אנכי, שאביא אותם במשפט, אם עשו כנגזר עליהם או הוסיפו להרע להם ע"ש. וכן כתוב בהראב"ד (ה' השובה ו-ה). וכנראה שהעונש אינו רק על מה שהוסיפו, אלא בזה גילו שלא עשו כן כדי לקיים גזירת ה', אלא מפני גודל רשעם, שהרי עשו גם מה שלא נצטוו. וכמו כן ידון את ה' את היצר הרע, שבמה שהגדיל לעשות, גילה שלא רק מפני תפקידו התעה בני אדם, אלא שרצה להרשיעם.

על כל פנים דרכו של היצר הרע הוא להתגרות ביותר במי שיוכל להכשילו בעבירה יותר גדולה, ולכן בוחר בישראל ובתלמידי חכמים. ואם כן על עניני רשות, שגם אם יפתחו לעשותו, לא יחשב לו לחטא, מעיקרא לא מתגרה בו היצר. ולכן התירה התורה יפת תואר, אם כי שנאה היא בעיני ה' שיעשהו האדם, וסופו תוליד לו בן סורר ומורה, מכל מקום במה שהתורה התירה סילק מהאדם את יצרו שלא יגרה אותו לכך, כי לא יביאהו בזה לידי חטא. והוא על דרך שאמרו (יומא יח:): אינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו פת בסלו ע"ש. וזהו שאמרו חז"ל שלא ניתנה פרשה זו כדי לקיימה בפועל, ולא דיברה תורה אלא כנגד יצר הרע, שבוזה שהתירה הכתוב לא יתגרה בו יצרו, ושוב בקל יוכל לשמור עצמו שלא יקח אותה לו לאשה.

בהחטא יותר גדול. ואינו דומה חטא של גוי, לחטא של ישראל שיש בו נשמת אלקים חלק אלוה-ממעל. ומכל שכן תלמידי חכמים שנתעלו במדריגות רמות על ידי תורתם, וכמאמרם (בבא קמא נ.) שהקב"ה מדקדק עם סביביו כחוט השערה, כי חטא קל אצלם פוגם יותר מחטא גדול של פשוטי עם. ועוד, כי הלא תלמידי חכמים הם צריכין לעורר את הדור ולהנהיגם בדרכי התורה, והשפעת קדושתם עושה רושם על הדור, ולכן אם יוכל להכשיל אותם בחטא, הרי יתהווה מזה ירידה להכלל ישראל, ועל כן הוא מתגרה בהם יותר מכולם.

ונראה כי הנהגה זו של היצר הרע, שמניח האומות ומתגרה בישראל, וביותר בתלמידי חכמים, על דבר זה לא נצטוה, אלא תפקיד בריאתו היא להסית כל יושבי תבל בשוה, ועל דבר זה יאשם לעתיד עבור שהפלה את ישראל מכל העולם להתגרות בהם, ובישראל עצמו הפלה את התלמידי חכמים ביותר. וזהו שאמר הכתוב והדחתיו אל ארץ ציה ושממה וגו', כי הגדיל לעשות, והיינו שהגדיל לעשות גם מה שלא נצטוה, ובמה הגדיל, שמתגרה בתלמידי חכמים יותר מכולם, ולכן יענש. וזהו שדייקו והרג תלמידי חכמים שבהם, היינו שנתגרה בתלמידי חכמים והכשילם, אשר על זה לא נצטוה. ולכן על מה שהתעה כל באי עולם, ונהרגו רבבות ישראל, והלכו לגולה, על זה עדיין אין להאשימו, כי עשה מה שנצטוה. אבל על מה שהרג תלמידי חכמים, על זה ידון אותו ה' לעתיד.

ודברים אלו מתאימים עם מה שכתוב בפנים יפות (סוף פרשתנו), ששמע לפרש מאמרם (ברכות ה.) לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע, אם נצחו מוטב וכו' ואם לאו יעסוק בתורה, אם לא נצחו יזכיר לו יום המיתה. ולכאורה למה לא אמר בתחלה שיזכיר לו יום המיתה. אך באמת ה' אומר, בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין (קידושין ל:), ואם כן שורת הדין שבתורה יכולים לנצח היצר הרע. ואם אף על פי כן יצרו מתגבר עליו עד שאינו מועיל לו עסק התורה, הוא שלא כדת, ועל זה עתיד היצר הרע ליתן את הדין, שעל זה לא נצטוה, וסופו ישחטנו לעתיד.

הגליון הזה נתנדב על ידי

מוה"ר ר' פסח דוד טויכנר הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בנישואי בנו למזל טוב	מוה"ר ר' יעקב דוב גרינוואלד הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בנישואי בנו למזל טוב	מוה"ר ר' יוסף לעפקאוויטש הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בנישואי בנו למזל טוב	הרב ר' משה יעקב פישער שליט"א לרגל השמחה השרויה במעונו בנישואי בתו למזל טוב
מוה"ר ר' דוד לייב ברוין הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בנו למזל טוב	מוה"ר ר' ארי' הערשקאוויטש הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בתו למזל טוב	מוה"ר ר' יעקב משה פריעדמאן הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בארוסי בתו למזל טוב	מוה"ר ר' אפרים יוסף וויטריאל הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בנישואי בנו למזל טוב